

ca

collecțanea
athanasiana

STUDIA

MÁRIA-TISZTELET
ÉS MÁRIA-KEGYHELYEK
KÖZÉP-KELET-EURÓPÁBAN
A 18. SZÁZADBAN

I/17

MÁRIA-TISZTELET
ÉS MÁRIA-KEGYHELYEK
KÖZÉP-KELET-EURÓPÁBAN
A 18. SZÁZADBAN

Szerkesztette:

Terdik Szilveszter

Nyíregyháza

2024

COLLECTANEA ATHANASIANA

I. Studia

vol. 17.

Kiadja a

Szent Atanáz Görögkatolikus Hittudományi Főiskola

H-4400 Nyíregyháza, Bethlen G. u. 13–19.

Tel. +36 42 597 600

www.szentatanaz.hu

kiadvanyok@szentatanaz.hu

Felelős kiadó: *Odrobina László mb. rektor*

© Szerzők, 2024

A borítón:

A második máriapócsi könnyező ikon. Ismeretlen festő, 1707 körül.

Makói Juhász István felvétele, 2005.

ISSN 2060-1603

ISBN ISBN 978-615-6201-34-8

Nyomdai kivitelezés: *Kapitális Nyomda, Debrecen*

Felelős vezető: *Joó László*

Tartalom

Véghseő Tamás: Kegyhely – és szakrális táj – születik. Bevezető gondolatok	7
Jakab Attila: Régészeti kutatások a máriapócsi kegytemplomban	13
<i>Appendix: Istvánovits Eszter: Kora népvándorláskori temetkezés a máriapócsi templom kriptája alatt</i>	30
Terdik Szilveszter: A pócsi Istenszülő tisztelete az ortodox világban	51
Golub Xénia: Csodatévő Mária-ikonok és másolataik a magyarországi szerb templomok Istenszülő-trónjain	93
Hegedűs Enikő: A kolozsvári Könnyező Szűz kegyképének ábrázolásairól	133
Ana Dumitran: An unwelcome miracle: the weeping of the Virgin Mary's icon from Vidrasău (1780)	157
Tüskés Anna: „ <i>Lectulus noster floridus</i> ”. A győri székesegyház kegyképének ikonográfiájához	171
A konferencia programja	188

A kolozsvári Könnyező Szűz kegyképének ábrázolásairól

HEGEDŰS ENIKŐ

A kolozsvári Könnyező Szűz kegyképének tiszteletét, annak időbeli és térbeli elterjedését hasonlóan a pócsi kegykép(ek) kultuszához, a jelentős számban készített változatok, fennmaradt ábrázolások kellően érzékeltetik. A kolozsvári kegykép(ek) változatai mintegy keresztmetszetét adják a 18–19. századra jellemző, erdélyi felekezeti viszonyoknak. Az egyházi és magánáhítatra szánt képek (imalapok, könyvlapok, oltárképek, ikonok, domborművek) létrejötte és fennmaradása viszont a vallási gyakorlat mellett függvénye volt mindazon társadalmi változásoknak, amelyek bekövetkeztek Erdélyben a 17. század végétől a 20. század elejéig.

A 300 éve történt pócsi könnyezés csodájára emlékeztünk 2015 novemberében. Bár „az első pócsi könnyezés híre egyébként már korán, Bécsen keresztül eljutott Erdélybe is”¹, az erdélyiek számára akkor mégsem talált várható visszhangot, vélhetően a Füzesmikolán is bekövetkezett csoda miatt, ami pár évre a pócsi után következett. Mielőtt kitérünk a füzesmikolai és kolozsvári könnyező kegykép összefonódó és bonyolult történetére, meg kell említenünk, hogy 1701-ben Pázmány Péter Imádságos könyvének² előlapján már feltűnik a kolozsvári kegykép ábrázolása, éppen a pócsi kegyképpel együtt. Ábrázolásukat egy-egy ovális alakú pajzson láthatjuk, felettük angyalok tartják a Szent Koronát. A Magyar Királyság és Erdély allegorikus alakjai fordítják feléjük tekintetük. A védőpajzsként értelmezhető két kegykép keretét mondatszalg köti össze, amelyen latin ovidiusi sor olvasható: *Dum spectant oculi laesos, laeduntur et ipsi!*³

A pócsi első Istenszülő ikon 1696. évi könnyezése után pár évvel, 1699. év elején – február 15. és március 12. között – az erdélyi Mikolán egy Istenanyát ábrázoló ikon könnyezéséről számolnak be a kolozsvári jezsuiták által rögzített

---

1 Terdik Szilveszter: A pócsi kegykép két erdélyi másolata. *Görögkatolikus Szemle*, 21 (2010), 8. szám, 4. [Terdik, 2010]

2 *Imádságos könyv. Mellyet irt Pazmany Peter, A' Boldog Emlekezetü Cardinal és Ersek.* Nagyszombatban, Nyomtattatott az Academiai Bötükkal, Hörmann János által, 1701. Esztendőben. Az 1701-ben Nagyszombatban nyomtatott metszet-képet feltehetően Illyés András megrendelésére, Hans Frank von Langgraffen készítette.

3 Terdik 2010

tanúkihallgatási jegyzőkönyvek. Szintén jezsuita források tanúskodnak arról, hogy az eredeti, könnyező (füzes)mikolai ikont magukkal vitték Kolozsvárra. És ezen ikon látható az akadémiai templom főoltárán, a templom felszentelése, 1724 óta.

Vitatott azonban a könnyezés eredeti „tárgya”, mivel mind a Mikolán levő, mind pedig a Kolozsváron látható kép esetében többszörösen bizonyításra és cáfolatra került az „eredeti” volt. Mégis figyelemre méltó, hogy mindkét ikonról számos változat készült, főként a 18-19. század folyamán. Ezek a „másolatok” – több esetben a kegyképre utaló, a hiteles másolatot alátámasztó felirattal – Erdély-szerte megtalálhatóak mind a római katolikus, magyar plébániatemplomokban és főúri rezidenciákon, mind az erdélyi román, görögkatolikus és ortodox templomokban.

Jelen tanulmányban a kegyképmásolatok eddigi összesítésén keresztül szeretnék rávilágítani a kolozsvári és mikolai kegyképek egymás melletti megjelenésére, és kölcsönhatásukra az ábrázolások változataiban és a kultusz elterjedésében. Néhány kérdés viszont mindmáig nyitottan marad.

A füzesmikolai (Nicula) és a kolozsvári könnyező kegyképek mintegy három évszázados együttes történetét egy Gyulafehérváron megjelent kiállítási katalógusban Ana Dumitran művészettörténésszel részletesen elemeztük.⁴ A két ikonhoz kapcsolódó képi ábrázolásokat időrendi sorrendben, típusok és felekezetek szerint csoportosítva mutattuk be.

A két kegykép (ikon)⁵ tiszteletének elterjedését a korábbi tanulmányok többnyire különállóan tárgyalták. Bár szükséges volt utalni egyik vagy másik ikonra – hiszen mind a kolozsvári, mind pedig a mikolai kép hitelességét a másik függvényében lehet megjelölni –, azonban a megközelítésekre óhatatlanul hatottak a felekezetek hivatalos megközelítései.

Az utóbbi évtizedekben megjelentetett tanulmányok között első ízben B. Nagy Margit művészettörténész 1977-ben⁶ hívta fel a figyelmet a kolozsvá-

---

4 Dumitran, Ana – Hegedűs Enikő – Rus, Vasile: *Fecioarele înlăcrimate ale Transilvaniei – Preliminarii la o istorie ilustrată a toleranței religioase*, Editura Altip, Alba Iulia, 2011. [Dumitran – Hegedűs – Rus, 2011]. https://www.academia.edu/3798161/Fecioarele_inlacrimate_ale_Transilvaniei._Preliminarii_la_o_istorie_ilustrata_a_tolerantei_religioase

A kiadvány katalógusként szolgált, a gyulafehérvári megyei múzeumban 2011 októberében megrendezett kiállításához társult. Ezt a tárlatot 2012-ben a nagyszabedű Művészetek Házában (Astra Múzeum Együttes) és a kolozsvári Néprajzi Múzeumban, azt követően 2013-ban az aradi Kultúrpalotában és a beszercei megyei múzeumban is bemutattuk.

5 A két fára festett képet, a mikolai esetében ikonként jelölöm, a kolozsvári esetében inkább a kegykép kifejezést használom a tanulmányban.

6 B. Nagy Margit: Adalékok a mikolai Mária-ikon történetéhez. In: Uő.: *Stílusok, művek, mesterek*. Bukarest, 1977, 24–31.

ri kegykép másolataira, elsősorban a kőbe vésett és faragott domborművekre. Gábor Csilla, a kolozsvári BBTE Filológia Tanszékének a régi magyar irodalom tanára a kolozsvári kegyképhez kapcsolódó, 17–18. századi szövegek elemzését publikálta.⁷ Barna Gábor néprajzkutató a népi vallásosság szemszögéből elemezte, a 17–18. századi könnyező kegyképek magyarországi elterjedését.⁸ Szikszai Mária néprajzkutató, a kolozsvári BBTE Néprajz Tanszékének tanára pedig e témában több néprajzi és antropológiai írást jelentetett meg.⁹

A magánáhitatra készített, barokk szentképek körében művészettörténeti szempontból elemezte *A kolozsvári kegykép segítségért könyörgőkkel*, Binder János Fülöp 1770 körüli metszet-képét Szilárdfy Zoltán művészettörténész.¹⁰ Barabás Kisanna marosvásárhelyi muzeológus, a marosvásárhelyi egyházművészeti múzeum magánáhitatra serkentő 18. századi szentképei között kiemelt figyelmet szentelt a kolozsvári kegykép Kelementelkéről származó másolatának.¹¹

Mihály Ferenc szovátai farestaurátor és munkatársai, köztük Terdik Szilveszter a *Mária-tisztelet Erdélyben* c. kiállítási katalógus-füzetben rövid összefoglalást közöltek a kolozsvári kegyképnek a római katolikus templomokban fellelhető másolatairól.¹²

A felsoroltak a témával – a képek történetével és a tisztelet elterjedésével – foglalkozó kutatásoknak csupán egy részét képezik. A román nyelvű publikációkra, a 2011. évi katalógus-kötet kivételével ez esetben nem térek ki.

A két ikon tanulmányozásának figyelemreméltó eredményei mellett, a kolozsvári és a mikolai kegyképek együttes vizsgálata a kölcsönhatásokat is érzékelhetővé tette. A kegyképek történetének interpretációi, az ábrázolások,

---

7 Gábor Csilla: Mária könnye: „a’ Kolosvári Bóldog Aszszony síró Képe”. In: Uő.: *Laus et polemia. Magasztalás és vetélkedés középkor- és kora újkor szövegtípusokban*. Debreceni Egyetemi Kiadó, Bolyai Társaság – Egyetem Műhely Kiadó, Debrecen–Kolozsvár, 2015, 185–209. [Gábor, 2015].

8 Barna Gábor: A könnyező Mária-képek kegyhelyei Magyarországon a XVII-XVIII. századi Magyarországon, In: Uő.: *Búcsújárók. Kölcsönhatások a magyar és más európai vallási kultúrákban*. Lucidus Kiadó, Budapest, 2001, 157–172.

9 Szikszai Mária: Kegykép az idő sodrában. Egy kolozsvári Hodigitria. *Korunk* 2008/2., 63–69., a tanulmány másodközlésben: Uő.: *A művészet antropológiája*. Kolozsvár, 2009, 99–107.; Uő.: Reprezentációk konstrukciója és re-konstrukciója, vagy miért is könnyeznek a képek. Uő.: *A művészet antropológiája*. Kolozsvár, 2009, 109–119.

10 Szilárdfy Zoltán: *Barokk szentképek Magyarországon*. Budapest, 1984, 21. kép (rézkarc, 198x147 mm, Országos Széchényi Könyvtár).

11 Barabás Kisanna: A marosvásárhelyi egyházművészeti múzeum magánáhitatra serkentő 18. századi szentképei. In: *Stílusok, művek, mesterek. Erdély művészete 1690–1848 között*. Orbán János (szerk.), Marosvásárhely–Kolozsvár, 2011, 315–322.

12 *Mária-tisztelet Erdélyben. Kiállítási katalógus*. Mihály Ferenc (szerk.), Haáz Rezső Múzeum, Székelyudvarhely, 2010. A 2010. évi tárlat anyagának egy része szerepelt a csíksomlyói kegyszobor 500 évét bemutató kiállításon a Csíki Székely Múzeumban (2015. július 30. – szeptember 20.).

másolatok készítése és fellelhető helyei felhívják a figyelmet a sajátosan erdélyi jelenségekre, az együttélésből fakadó vallásos megnyilvánulásokra és művészeti kölcsönhatásokra. Mindez Erdélyben a 18–19. században mindennapi gyakorlat lehetett.

A két kegykép történetét röviden összefoglalva azt mondhatjuk, hogy a korabeli, csekély számú forrás – az 1699. évi kihallgatási jegyzőkönyv, a kolozsvári jezsuiták évkönyvei, a 18. század első évtizedeinek történeti kiadványai – arról számolnak be, hogy egy Szűz Máriát a gyermek Jézussal ábrázoló képet 1699. januárjában a Szamosújvár melletti Szentmiklóson, illetve Füzesmikolán a helybeli román templomban az ott állomásozó Hohenzollern-ezred katonái sírni láttak. Érdemes ugyanakkor megjegyezni, hogy a könnyezés dátumát a Nikolaus Nilles jezsuita által kiadott első, 1697-es említése az 1694. évre tette!¹³ Ezt követően viszont a feljegyzésekben már az 1699. évi dátumot jelölték meg, és a későbbiekben ehhez kötötték a csoda idejét. Vagyis 1699. év február 15. és március 12. közötti időszakában történt a könnyezés. Először február 15-én (egy szerdai nap) a Hohenzollern-i herceg vasas ezredhez tartozó katonái látták a szokatlan jelenséget. A helybeliek pedig csak február 22-én (szintén egy szerdai nap, viszont számukra kimaradt a közbeeső vasárnap). Azt követően a könnyezés folyamatosan látható volt a falubeliek számára is, március 12-ig. Amikor a földbirtokos, Kornis Zsigmond¹⁴ március 12-én megbizonyosodott a könnyezésről, még aznap átvitette a birtokán legközelebb eső szentbenedeki kastélyába. Oda sokan elmentek a csodás kép megszemlélésére. A csodáról értesülvén a kolozsvári jezsuita atyák – Vízkeleti Zsigmond kolozsmonostori plébános és Bárany László gyulafehérvári plébános – is megjelentek Szentbenedeken, hogy megvizsgálják a könnyezés valóságát. 28 tanút hallgattak ki, köztük a szentmiklósi görög egyesült (unitus) papot és annak fiát, a kántort, a bírót, valamint Kornis Zsigmondot és annak udvari szolgáját. A kihallgatási jegyzőkönyvet Kollonits Lipót bíboroshoz terjesztették fel Bécsbe. A bíborostól mint illetékes egyházi hatóságtól állásfoglalást kértek a képpel kapcsolatban: egyrészt a csoda elismerését, másrészt a kegykép tulajdonjogának a meghatározását. Kérdésként tevődött fel, hogy kit illet meg a kegykép: a falubeli templomot, a földbirtokos grófot vagy a kolozsvári jezsuita misszionáriusokat. A válasz érkezéséig a könnyező képet visszavitték a mikolai kis ortodox fatemplomba, ahol letakarva és pecséttel lezárva katonákkal őriztették. Végül az elbírálás a jezsuitáknak kedvezett, és ők még (1699-ben) a pünkösdi előtti napon a könnyező képet magukkal vihették Kolozsvárra. Előbb a Monostor úti Fáj-

---

13 Nilles, Nikolaus: *Symbolae ad illustrandam historiam Ecclesia Orientalis in terris coronae S. Stephani*, Oeniponte, 1885, 144.

14 Kornis (II.) Zsigmond (1677–1731) 1710-től erdélyi kancellár, 1713-tól főkormányzó, Erdély gubernátora.

dalmas Szűzanya kápolnájukban, majd a kolozsmonostori templomukban, ezt követően a kollégiumi kápolnában helyezték el, legvégül pedig az 1718–1724. között megépült, impozáns egyetemi templom¹⁵ főoltárának kompozíciójába foglalták, ahol mindmáig látható. A Szentháromság tiszteletére épült templom főoltárán a Szentháromságot megjelenítő nagyméretű oltárkép és kegykép együttese Szűz Mária megkoronázásának értelmezhető.

A főoltár kompozíciójában – a tabernákulum fölé helyezett, angyalok tartotta díszes barokk keretbe foglalt – kegykép központi szerepe a templomba belépő számára, távolról is szembeütő. A tudatosan megválasztott hely és a korszakra jellemző, ugyanakkor az erdélyi viszonyok között igen magas színvonalú és első nagyméretű barokk alkotás hozzájárult ahhoz, hogy a 18. század folyamán a kolozsvári kegykép ismertté vált, és zarándokhelyként tartották számon a kolozsvári egyetemi templomot.

A két kép bonyolult történetét a kutatásnak nem sikerült még tisztáznia. Az értelmezések különbözőek, de még a forrásanyagnak minősülő tanúvallomások adatai is több változatban maradtak fenn. Példaként említhető, hogy a mikolai lakosság reakciója még a jezsuiták által írt jegyzőkönyvekben is különböző. Az 1699. évi Kihallgatási Jegyzőkönyvben (1699. március 28.): a nép lázong a földbirtokos, Kornis határozata ellen, amiért a képet a kastélyba vitette, a későbbi 1736, 1737. évi feljegyzésekben (*Historia Thaumaturgae Virginis Claudiopolitanae* [...] Claudiopoli, 1736, 1737) viszont a lakosok már csendesen még abba is beleegyeznek, hogy Kolozsvárra viszik a csodatevő ikont. Az 1819-es históriában (*A kolozsvári könyvező Szűznek históriája* [...] Kolozsvárt, 1819) pedig a mikolaiak már egyenesen örülnek, sőt alig várták, hogy megszabaduljanak a képtől, mert már zavarta őket a sok vendég. Ez utóbbi leírásban a jezsuita szerzők még azt is kiemelték, hogy a Szűzanya „anyai szeretetével” őket választotta, hiszen ezt kiérdemelték a Szent Szűz iránti elkötelezettségükért.

A kolozsvári egyetemi nyomdában 1736-ban megjelent *Historia*-ban¹⁶ a jezsuita szerző a csoda története mellett kitér a katolikus egyház képtiszteletére, tárgyalja a magyarok Mária-tiszteletének gyökereit és átfogó képet ad Szűz Mária újjáéledő tiszteletéről, amelyhez a 17–18. század fordulóján több csodás

---

15 A kolozsvári akadémiai templom egyetemi, jezsuita templomként, majd piarista templomként szerepel a hivatkozásokban és a köztudatban. A Szentháromság tiszteletére épült templom az erdélyi barokk templomépítészet első emléke, berendezése is egyedülálló a 18. századi erdélyi emléktanyagban. A Szentháromság vasárnapi búcsú mellett, vélhetően a kegyképnek köszönhetően, mindmáig Nagyboldogasszony napján is tartanak búcsút.

16 *Historia Thaumaturgae Virginis Claudiopolitanae* (...) 1737. évi, második kiadásának teljes latin nyelvű szövege szerepel a 2011. évi katalógusban (Dumitran – Hegedűs – Rus, 2011, 151–374.), annak román fordításával együtt.

könnyezés társult: a mariazelli, pócsi, nagyszombati, győri, sasvári kegyképek esetében.

A mikolai könnyezés tényét és jelét – annak időpontját – a különböző felekezetek eltérően magyarázták. A kegyképek – a könnyezés által kiemelt jelentőségű és az egyházi hatóság által hitelesített ikonok – teológiai értelmezésében érzékelhető, és a mikolai könnyezés sem kivétel e tekintetben, hogy a kép és képmás viszonyát a keleti és a nyugati egyház különbözőképpen közelíti meg. Mindemellett a könnyezésre keresett magyarázatok az egyházpolitikai és társadalmi viszonyok bonyolultságára is rávilágítanak.

A vallási unió éveiben történt mikolai csodás jelenséget a későbbi ortodox értelmezés az unitus románok vallási elszakadásához kötötte.

A jezsuita prédikációirodalomban viszont a könnyezés a magyarok számára adott, égi jelként vonul végig. Gábor Csilla említett tanulmányában elemzi Vízkeleti Zsigmond kolozsmonostori plébánosnak¹⁷ a 17–18. század fordulóján megjelent (és töredékesen is nagy számban fennmaradt) írásait és prédikációit. A könnyezés évéhez, 1699. évhez kapcsolódó kolozsmonostori prédikációjában Vízkeleti (Csete SJ) Szent János apostol evangéliumának perikópáját választotta: „nisi signa et prodigia videritis non creditis” (Jn 4,48).¹⁸ A könnyezés csodáját az Úr által adott jelként értelmezte, és biblikus megalapozottsággal – bibliai példákat felsorolva: Jeremiás, Dávid, Krisztus, Mária Magdolna, Péter apostol könnyezését említve – beszélt a könnyek jelentőségéről, mint a legnagyobb szeretet és egyben a fájdalom jeleiről. A Szűzanya fájdalmát pedig visszavezette Szűz Mária és „választott népe” közötti szeretetnek a meggyengülésére.¹⁹

Csete István pár évre rá, 1708-ban Nagyszombatban elhangzott prédikációjában egy másik perikópát választott, ugyancsak János evangéliumából: „Mulier, quid ploras?” Jézus feltámadását követően az angyal szólítja meg Mária Magdolnát e szavakkal: „Asszony, miért sírsz?” (Jn 20, 13).

Elemzésében a jezsuita páter Szűz Máriát is megszólaltatta: „népem, örökségem bűneit siratom”. Szűz Mária könnyhullatása a magyarokért történik. Bár a Szűzanya szeretete Magyarország iránt változatlan, a magyaroké azonban kihűlni látszik. A szeretetből fakadó sajátos kapcsolatból gondolt arra, hogy Magyarországon könnyezik leginkább a Szűzanya, és felsorolta azon kárpát-medencei helyeket, amelyek könnyező képekről váltak híressé: Munkács, Pócs, Győr, Nagyszombat, Várna és Kolozsvár.²⁰

---

17 Eredeti nevén Csete István jezsuita, aki nevét megváltoztatva működött a Fejedelemség területén – a tiltó rendelkezések miatt – Kolozsvárott, Kolozsmonostoron és Gyulafehérvárott. Mikolán 1699-ben részt vett a tanúk kihallgatásánál.

18 „Jézus azonban így szólt: «Hacsak jeleket és csodákat nem láttok, nem hisztek.»”(Jn 4,48)

19 Gábor, 2015, 192–193.

20 Gábor, 2015, 194–195.

A Regnum Marianum eszme 17–18. századi újjáéledésével összefüggésben Szűz Mária kegyhelyei Kárpát-medence szerte látványosan gyarapodtak. A Mária-tisztelet vonatkozásában a 17–18. század fordulója Erdélyben is meghatározónak tekinthető.

Esterházy Pál Mennyei korona c. munkájában (1696)²¹ Erdély területén hét csodatevő Szűz Mária kegyképet (illetve szobrot) jelölt meg. Ebből ötöt – a gyulafehérvári, a nagyszebeni, a kolozsmonostori, a hunyadi és a fogarasi ábrázolásokat – litániájába is belefoglalta.²² A felsoroltak közül mára egyik sem maradt fenn. Jordánszky Elek esztergomi kanonok Magyarország kegyhelyeinek 1836. évben kiadott leírásában²³ két kegyképet említett Erdély területén: a csíksomlyói Segítő Szűz és a kolozsvári Boldogszony ábrázolását.

A kolozsvári könyvező Szűznek historiájának leírása (Kolozsvárt, 1819.) így vezeti az olvasót:

„Váltak hajdonában nemes Erdély Országban a Krisztus JÉBUS Szűz Szent Anyának egynéhány nevezetes csuda tévő Képei: tudniillik Gyula Fejérváratt [...] Hunyadon [...] Fogarasban [...] Szebenben [...] Kolozvárátt [...]. Deminekutánna az Erdély lakoi meg vetvén ösöknek hitét uj tudományokra hanyotlottak, és az által a régi aitatosságban, és az Isten Annya tiszteletében meg hidegültek, mind ezek a következő sok hasonlások, háborúk, és zuzavarok között tsak könnyen oda lettek. Még emlékezetek sem maradtott volna fenn, ha a nagy elmékezetű Eszterházi Pál Ő Hertzegsége, nagy gondal fel nyomoztatván, írásban világosságra nem hozta volna. De mihelyt Istennek jóvóltából a régi szent Hit ujjolag virágozni kezde ez Országban, az Istent szülő Szent Szűz is hogy maga régi tiszteletit abban fel állitaná, és az Örökségében, a Magyar Nemzetben való Anyai kegyességét még fenn lenni kinyilatkoztatná, az ő régi öt csuda tévő Képei helyébe egygyet állita. Melyben böven siránkozván, ugy tetszik, hogy arra inte bennünket, hogy kész, Anyai segedelmünkre, ügyefogyott, és ezer veszedelmek között forgo állapotunknak gyámolítására, tsak édes Atyáink példáját követvén, ötet Isten után mint Asszonyunkat s Királynénkat tiszteljük, betsüllyük, és nagy bizodalommal palástya alá fussunk. [...] És ahogy régen titulust adtak a képnek «illik hogy most is ennek az ő uj csuda tévő Képének ujj nevet agyunk, és csudálatos

---

21 Esterházy Pál: *Mennyei korona, az az Az egész Világon lévő csudálatos Boldogságos Szűz Képeinek rövideden föl tett Eredeti* (...) Nagyszombat, 1696.

22 Esterházy Pál (Paulo Estoras): *Litaniae ad Beatam Virginem Mariam, per Totius Mundi Miraculosas Imagines Divisae, ac per Regna, et Provincias, ac Loca distinctae*. Bécs 1697.

23 Jordánszky Elek: *Magyar Országban, s' az ahoz tartozó részekben lévő Boldogságos Szűz Mária kegyelem' képeinek rövid leírása*. Posonban, 1836. [Jordánszky, 1836].

*könyvezéséről, és a helységről mellyen ez oráig tiszteltetik KOLOSVÁRI KÖNYVEZŐ SZÜZnek nevezzük».*²⁴

A kolozsvári kép tehát a Kolozsvári Könnyező Szűz titulust kapta és annak érdekében, hogy a kegykép tiszteletét minél előben megtarthassák: „Hogy így Isten, az ő leg nemesebb alkotmányában MÁRIÁban, ditsöitessék: az Isten Annyának – is a Magyarok Királynéjának MÁRIÁnak tisztelete, az ő Magyarinál gyarapodjék, és terjedgyen, és az által szegény nemzetünknek, régi szerentsés és bóldog állapottya vissza térjen”,²⁵ a jezsuita atyák a kegyképhez kapcsolódó imádságokat szorgalmaztak, valamint imalapokat is készítettek a nagyszombati, kolozsvári, bécsi és budai nyomdákban. Az imádkozók felé azt a kérést is megfogalmazták, hogy az imameghallgatásokat jegyezzék le és küldjék el a kolozsvári rendháznak. A csodás gyógyulásokat pedig kiadványaikban megjelentették.

A kolozsvári akadémiai templomban a kegykép tiszteletére naponta orgona kísérettel elimádkozták a lorettói litániát, 1701-ben Mária Társulatot hoztak létre, valamint évente körmenetet szerveztek. Feltételezhetően festő-mestereket bíztak meg a kegykép másolatok készítésére. Ezek a változatok Erdély-szer- te fellelhetőek, és amint említettük mindmáig fennmaradtak a plébániatemplomok oltárain, ikonosztázokon, valamint a magánáhitatra szánt szentképek és imakönyvek lapjain.

A 17. század végén a jezsuitáknak egy könnyező ikon iránti érdeklődése feltehetően a várható megtérések szempontjából is jelentőséggel bírt. Ezen csodás jelenség hatását illetően elképzelhető, hogy remélték mind az erdélyi nemességnek, mind pedig a lakosságnak a katolikus hitre való (vissza)térését. A kolozsvári képhez kapcsolódó első csodák között ugyanis protestánsok megtéréséről is beszámolnak. A könnyezés vizsgálatakor a tanúk között szerepel²⁶ egy kálvinista, „Nemes Kis János, 33 esztendő, aki látván a csudát, és meggyőződ- vén annak valóságáról, a Helvetziai Vallást elhagyá.”²⁷

Ugyanakkor a kegykép jelentősége az 1710. évi pestisjárvány alkalmával, annak megszüntetésében is megmutatkozott.

A kolozsvári könnyező Szűznek historiája [...] (Kolozsvárt, 1819) külön kiemeli Kornis Zsigmond gróf meghatározó szerepét a kép kolozsvári tisztele- tének terjesztésében. A kegyképet a Kornisok, a gubernátor és fia, valamint családi kapcsolataik révén a Hallerek megkülönböztetett tisztelettel övezték.

---

24 *A kolozsvári könnyező Szűznek historiája (...)*. Kolozsvárt, 1819.

25 Uo.

26 Az 1699. évi jegyzőkönyvben a 4. tanú, az 1836. évi feljegyzésben a 9. tanú.

27 Jordánszky, 1836, 134.

Ifj. Kornis Zsigmond és felesége, Haller Anna gyógyulásának hatására a család oltalmazójának választja a kolozsvári Könnyező Szűzet.²⁸

Az 1736. évi Historia kiadását pedig a jezsuita kollégium, Grueber Antal jezsuita végzős hallgatói hallerkői Haller Ignác-László és testvére Gábor-Imre részére ajánlják.²⁹

A kegyképet az erdélyi katolikus nemesi családok értékesebb adományokkal is ellátták. A feljegyzések szerint Kornis Zsigmond két koronát adományozott (1714-ben), a képet ezüst rámába foglaltatta (1724-ben), majd lámpást adományozott (Bécsből, 1729-ben), és a képet „gyönggyel és arannyal ékesíti” (Historia, 1819). Úgyszintén ő másolatokat készíttetett (Szentbenedek, Kóród / Szőkefalva). A Historia (Historia, 1819) a Kornisok (gr. Kornis Zsigmond és Ferenc) adományai mellett említést tesz a Hallerek (Haller György felesége, Kornis Anna), a Felvincziek, a Csákiak (gr. Csáki István felesége, Mikola Ágnes), a Gyulaffiak (gr. Gyulaffi László és gr. Gyulaffi Zsófia), a Jósikák (Jósika Gábor) és más nemesi családok tagjainak felajánlásairól. Ugyanakkor a legtöbb adományozó kevésbé ismert személy, köztük például Stanisló asztalosmester, aki egy ezüst kezecskét adományozott.

A feljegyzések mellett egyes esetekben a tárgyakon is megtalálhatók az adományozók nevei. Az egyetem templom egyik miseruháján³⁰ a bélésre tintával írt latin felirat: „In honorem B.M.V. Thaumaturgae (Virginis) Claudopolitanae hanc Casulam fecit et [...] Comitissa Domicella Magdalena de Haller Gubernatriens Vidux filia Anno Dni 1781.” jelzi, hogy Haller Magdolna 1781-ben készítette a kegykép tiszteletére.

A fennmaradt votív tárgyak, mintegy 70 ex voto mellett koronák, palástkapcsok és könyvveret érzékelteti a kultusz egykori virágzását. Bár a votív tárgyak közül többet (ezüst tárgyakat, valamint különféle gyöngysorokat, aranyláncokat, gyűrűket, függőket, stb.) 1921-ben a templom renoválásának anyagi fedezetére értékesítettek.³¹

Arra az alapvető kérdésre, hogy melyik a „valódi” kegykép, vagyis a mikolai vagy a kolozsvári tekinthető-e az eredetileg könnyező képnek továbbra is nyitott marad a válasz.

---

28 *A kolozsvári könnyező Szűznek története (...)*. Kolozsvárt, 1819.

29 Dumitran – Hegedűs – Rus, 2011, 158.

30 Kazula őrzési helye: Kolozsvár, Egyetemi templom. Ltsz. VII.18.00.02. A kolozsvári Ars Sacra Claudiopolitana egyházművészeti kiállításon látható, 2018 óta.

31 Az Erdélyi Római Katolikus Státus adminisztrálása alatt levő templom kincstárából a votív tárgyak elhelyezése és értékesítése tárgyában fennmaradt Visegrádi Lajos templomgondok és a Státus Igazgató Tanácsa közti 1921. évi levelezés az Erdélyi Római Katolikus Státus Levéltárában (EKSL, Kolozsvár).

Az ábrázolások művészettörténeti vonatkozásában egyértelmű, hogy a két ikon eltérő stílusban készült, különbözőnek az arcvonások, a redőkezelés, stb.³² A kolozsvári képen, főként az arcvonásoknál a közép-európai, barokk festészet hatása érvényesült. A Mikolán maradt kép alkotója a keleti ikonfestészet hagyományát jobban követte. Ana Dumitran megállapítása szerint, a 17. század második felében alkotó, rutén származású festő-pap Lukács, aki a Belső-Szolnok megyei Iklódon telepedett le, feltehetően ismerte a galíciai, főként a Lemberg környéki ikonművészet sajátos formavilágát, amely kelet és nyugat határterületén a művészetben tetten érhető kölcsönhatásokat mutat.³³

A mikolai kép ún. Hodigitria ábrázolás, amely kiegészül az arkangyalok miniatűr alakjaival. A kolozsvári kép azonban már az ún. Eleusa típus felé mutat, és a képről hiányoznak az arkangyalok. Ugyanakkor a kolozsvári, díszes barokk keretbe foglalt kegyképet két oldalról egy-egy angyal tartja.

A kolozsvári táblaképen, a felső mezőben egy cirill betűs, szláv felirat is található, ami viszont a mikolai képen hiányzik. A kolozsvári képfelirat a díszítés miatt kevésbé látható, de a másolatokon, főként a metszetábrázolásokon jól kivehető. És a keleti liturgia több szertartásában visszatérő: „Ki a Keruboknál tiszteltebb” Mária-magasztalás záró sora olvasható: „téged valóságos Istenszüelő, magasztalunk!” Az egyes másolatokon megjelenő felirat és festett, belső ráma segít a kép azonosításában.

Lukács mester a mikolai ikont 1681-ban készítette, vagyis 18 évvel a könnyezés előtt. Tőle vásárolta meg Ioan Cupsa (Kupcsa, Kuptsza, Kopcsa János) oláh nemes, aki ajándékba adta a Szent Miklósi templomnak. Nem mellékes megjegyezni, hogy ugyancsak az iklódi Lukács mester által 1673-ban festett selymesilosvai ikon is könnyezett, és sorsa hasonló a mikolai kép történetéhez.

Azonban az ilosvai ikon 1717. évi könnyezését az akkor szolgáló pap titokban tartotta, mindaddig, amíg 1730-ban meg nem vallotta, hogy 1729-ben másodszer is könnyezett. Rövid időn belül, ugyancsak Kornis Zsigmond, értesülve a csodás történésről ezt az ikont is a szentbenedeki kastélyába vitette. A gróf leszármazottjaitól Iuliu Hossu görögkatolikus püspök vásárolta meg az ikont, a két világháború közötti időszakban. Eleinte magánkézben tartotta, majd a görögkatolikusoknak átadott kolozsmonostori Kálvária templomban helyezték el. Az Irgalmasság Anyjaként számon tartott kegyképhez zarándoklatok is indultak. A Kálvária-templom 1948-tól ortodox kézre került, az 1990-es években pedig a római katolikusoknak visszaszolgáltatták. Ezt követően a könnyező ikont az új monostori ortodox templomba helyezték, 2011-től pedig a kolozsvári katedrális egyházművészeti múzeumában látható.

---

32 A mikolai kép: fenyőfára festett, 86x64 cm. / A kolozsvári kép: fenyőfára festett, 83,5x59 cm.

33 Dumitran – Hegedűs – Rus, 2011, 51–56.

A ilosvai kép könnyezésével kapcsolatban az 1730-ban kikérdezett tanúk még egy további ikon könnyezéséről is beszámoltak. A kolozsmonostori román templomban 1714-ben könnyező ikonnal kapcsolatban viszont a jezsuiták azt nyilatkozták, hogy nem hitelesek a tanúvallomások. A kép pedig nyomtalanul eltűnt.

Az 1699. évre regisztrált csodálatos esemény hordozóját, a mikolai könnyező képet a katolikus (római és görögkatolikus) hagyomány szerint a kolozsvári jezsuiták egykori, egyetemi templomában őrzik.

A kolozsvári képről készült metszeteken és a vászonra festett másolatokon az alsó szövegmezőben általában olvasható a kolozsvári Könnyező Szűz eredeti voltát igazoló felirat: „Vera effigies Beatae Mariae Virginis flentis in Transylvania ad Claudiopoli 1699 die 15 Februarii (...)” több változatban.

Az 1819. évi *Historia* szerint az adományozó, Kupcsa (Ioan Cupsa) is elismeri a Kolozsváron levő kép eredetiségét. Amikor más zarándokokkal együtt Kolozsvárra ment megtekinteni a könnyező kegyképet, felajánlotta volna a vagyonát is, hogy az ikon újból az övé legyen. Látogatásakor, 1701. február 15-én viszont természetfeletti elégtételben volt része: újból láthatta a kép könnyezését!

A kolozsvári kegykép mikolai eredetére, katolikus közegben először Kovács Gyárfás tett említést.³⁴ A katolikusok a kolozsvári képet tekintették az eredetileg könnyező ikonnak.

A görögkatolikus egyház a Füzesmikolán maradt ikonról csupán 1751-ben írt, amikor Balázsfalván kinyomtatják az első kegyképet ábrázoló metszetet. A görögkatolikus irodalomban szintén a jezsuita álláspont érvényesült, amely a kolozsvári kép hitelességét igazolta. Kolozsváron tisztelték a könnyező képet. Templomaikban több másolatot őriznek. A kolozsvári Bob utcai templomukban³⁵ az ikonosztáz Istenanya-ikonja a kegykép másolata, és még öt nyomtatott példányt őriznek itt.

XIII. Kelemen pápa 1767. július 12-én a mikolai, egykori görögkatolikus, bazilita monostorban levő Szent György-templomot felkereső zarándokok részére tíz évre szóló búcsút engedélyezett. Az búcsúengedély külön kiemeli, hogy a kegykép hatása szemmel látható, hisz sokan azok közül is leborulnak a csodatevő ikon előtt, akik elszakadtak a katolikus hittől.³⁶

Mikolán a szélesebb körű zarándoklatok csupán a 19. század második felében – a szamosújvári görögkatolikus püspökség megalapítása után – kezdődtek el. Füzesmikolán a kéttornyú kőtemplomot 1875–1879 között építették,

---

34 *A Mikolai másképp Kolozsvári csodatevő Szent Szűz kegyképének történeti vázlat.* Szamosújvár, 1898.

35 Ioan Bob püspök megbízásából 1800–1803. között épített templom.

36 Dumitran – Hegedűs – Rus, 2011, 382–383.

amely számára 1928-ban XI. Piusz pápa basilica minor rangot adományozott. A csodatevő ikont is magába foglaló ikonosztáz Iuliu Hossu püspök kezdeményezésére 1938-ban készült. 1948 októberében viszont letartoztatták a mikolai bazilita szerzeteseket, és 1948. december 18-án a kommunista állami hatóság egy ortodox sztarecre, Varahiil Jitarura bízta a monostor vezetését. A kegyképet az egyik görögkatolikus szerzetes szülőházába rejtették (Vasile Chezan házának ablakába falazzák). Elrejtve volt 1948-tól 1962. január 31-ig, amikor az állami hatóság emberei rátaláltak, és behozták Kolozsvárra, az ortodox érsekség székhelyére. A mikolai kegykép az eredeti helyére az 1990–1991. évi restaurálását követően került vissza, 1992. március 24-én. A könnyezés 300. évfordulója alkalmából, 1999-ben rövid időre, Kolozsváron a katedrálisban tették közszemlére.

Az ortodoxok, 1948 előtt csupán elenyészően foglalkoztak az ikon eredetével. Mára viszont Mikola a legnagyobb és legjelentősebb erdélyi ortodox zarándokhelynek számít. Az utóbbi években nagyarányú építkezések folynak, és új, keleti típusú ortodox templom épül.

Az ortodox hagyomány fenntartja, hogy az eredeti Istenanya-ikon a füzes-mikolai (Nicula) templomban maradt. A mikolai ikonnak a közelmúltban, 1990–1991. között történt restaurálása és a kép egykori alkotójának, az iklódi Lukács mesternek fennmaradt, 17. századi művei alapján csupán feltételezhető, hogy az eredetileg könnyező ikon Mikolán maradt. A kolozsvári jezsuitáknak adott kép akár Kornis Zsigmond kezdeményezésére is készülhetett.³⁷

Megállapítható, hogy a kolozsvári könnyező kegykép tisztelete – a csodára való emlékezet – elsősorban a kolozsvári jezsuita atyák széleskörű tevékenységének köszönhető. A jezsuiták figyelme és szándéka nélkül valószínűleg a 17. század végén történt csoda nem vált volna Erdély-szerzte ismertté, és nem jutott volna túl egy szerény, falusi templom falain. A képről készült metszetek nyomtatását, terjesztését, a festett és faragott másolatok megrendelését, az imameghallgatások feljegyzését abban az időszakban sem a román közösség, sem pedig a román egyházi vezetés nem tudta volna megtenni, hisz az ilyen irányú tapasztalat és a szükséges eszközök hiányoztak.

Ugyanakkor a kegykép széleskörű elterjedéséhez a festőmesterek nagymértékben hozzájárultak. Ők elsősorban a jezsuiták által nyomtatott metszetek alapján dolgozhattak.

A mesterek többsége viszont nem jelölte meg az ikonon, hogy az a mikolai kegykép másolata. Ez a fajta jelölés távol is állt a keleti festői magatartástól. Ezért sem tudni, hogy számukra volt-e jelentősége annak, hogy valójában nem a mikolai ikont, hanem a kolozsvárit használják mintaképnek. Nem tudjuk, hogy a festők melyik képről tartották, hogy könnyezett. És az sem világos,

---

37 Dumitran – Hegedűs – Rus, 2011, 58–60.

hogy a román festők munkáit a kolozsvári kép vagy a mikolai kép másolatainak tekintsük.

A domborművek ábrázolásai a kolozsvári képet veszik alapul és a metszetek feliratait követik. A Mikolához közeli Szamosújváron a 18. századi örmény házak falán és a régi, Salamon-templom külső homlokzatán levő kőreliefek arról tanúskodnak, hogy a szamosújvári örmények körében is elterjedt a Könnyező Szűz tisztelete.

A kultusz elterjedését a kegyképmásolatok – mindkét ikonról készült változatok – összesítése jelzi:³⁸

- 41 metszet (az 1701–1836 közötti időszakban nyomtatva), amelyből 20 könyvillusztráció, 2 selyemre nyomtatott, a többi különálló szentkép, közülük 39 a kolozsvári kegyképet és 2 a mikolait ábrázolja (ez utóbbiak Balázsfalván jelentek meg, mindkettő a Ceasloave imakönyvben). Egy harmadik, Balázsfalván 1757-ben nyomtatott metszet esetében, bár a mikolai képet ábrázoló dűcöt használják, a szövegben a kolozsvári kegyképre utalnak.
- 3 olyan kompozíció, amelyen a kolozsvári kegykép a máriapócsi kegyképpel együtt szerepel.

A beazonosítható mesterek közül: Hans Frank von Langgraffen, Josef Jager és Elias Schaffhausen, aki a nagyszombati nyomdának dolgozott. A bécsi mesterek közül azonosíthatóak: J.H. Martin, Andreas és Josef Schmutzer, Johann Christoph Winkler, Sg. Baumgartner és Josef Ernst Mansfeld. Továbbá Georg Christoph Kilian Augsburgban, Sebastian Zeller Pozsonyban, Johann Philipp Binder Budán, Vlaicu Balázsfalván dolgozó mesterek és H. Benedict, akinek munkásságát nem tudjuk helységhez kötni. Rajtuk kívül még három erdélyi rézmetsző munkái mutathatóak ki Kolozsváron, és még öt ismeretlen mester (közülük három lehet bécsi és egy pozsonyi).

- 8+1 kőbe faragott dombormű, beépítve római katolikus és örmény katolikus templomokba, valamint nemesi kastély és városi lakóházak falába, egy síremlék (Kolozsváron a Házsongárdi temetőben Tauffer János síremléke), valamint 1 szobor (Désen, a ferences rendházban).
- 24 vászonra festett olajkép, 3 közülük táblakép, a többi vászonkép, ezek közül 2 ortodox templom számára készült (Csekelaka, Maros megye és Karcag, Magyarország), a többi vászonkép katolikus templomok számára készült. Ezeknek egy részét a kolozsvári Veress Mátyás készítette, (aki Josef Ernst Mansfeld metszetét

---

38 A 2011. évi adatok szerint.

használta előképnek). Külön figyelmet érdemelnek a kép a képen típusú ábrázolások.

- 44 fára temperával festett ikon, legnagyobb részük román mesterek munkái, közöttük szerepelnek a 18. század második felének erdélyi román mesterei: Gheorghe Iacov fia, a belgrádi (Gyulafehérvár) Simon és Nechita mester, mindezek román – ortodox és görögkatolikus – templomok számára készültek.
- Az üvegikonok nagy számát lehetetlen meghatározni. Leginkább a mikolai műhelyben készültek, ugyanakkor lázi, lámkeréki, radnótfájai, fogarasi és más üvegikonokat készítő műhelyekben. Az üvegikonok készítőiről keveset tudunk, jelenleg Dimitrie Pop mestert tudjuk név szerint azonosítani.
- 71 ex voto, fogadalmi tárgy, valamint palástdíszek, könyvborító veret, amelyeken a kolozsvári Szent Szűz alakját láthatjuk.

A két kegykép története valójában közös sorsot teremtett, és minden nehezítő vallási és etnikai körülmény ellenére kölcsönösen egymásra utalnak. Elképzelhető, hogy enélkül még a könnyezés ténye sem maradt volna fenn. Más, könnyező ikonok feledésbe merülése csak részben magyarázható az eltűnéssel. A képek ki voltak téve az idő viszontagságainak. A régebbi, lerakodásokkal teli ábrázolásokat a legtöbbször újakra cserélték. Ez pedig nem kedvezett a kultusz továbbélésének. Ez esetben megállapítható, hogy az egykor Mikolán könnyező kép csodatevő hatása mind a magyarok, mind pedig a románok számára megmutatkozott. A kolozsvári kegykép tisztelete elevenen tartotta a mikolai ikon könnyezésének a tényét, a zarándokok pedig további csodákban, imameghallgatásokban részesültek.

A könnyezés ténye bár az emberi értelmet felülmúló történés, az eredetiség vizsgálatát végző és jóváhagyó személyektől függött a hitelesség elismerése. Így történetelt meg, hogy a füzesmikolai könnyezés hitelességét elismerték, bár a csoda körülményei bizonytalanok, ugyanakkor az egyházi hatóságok nem hitelesítették az egykori, balázsfalvi püspöki kápolnában levő priszlopi könnyező ikonnal kapcsolatos csodát (1764. március 18-án),³⁹ sem a kolozsmonostori (1714), sem pedig a vidrátszegi (1780) ikonok könnyezését.

A csoda elsősorban hitbeli kérdés, mégis a kolozsvári könnyező kegykép tiszteletének terjedésében meghatározó szerepet vállaltak a jezsuiták. Ilyen módon magyarázatot kaphatunk arra, hogy a kolozsvári kegykép miként válhatott

---

39 A priszlopi kolostor Istenszülő ikonja 1759. február 13-án könnyezett először. A csodát Petru Pavel Aron görögkatolikus püspök elleni gyilkossági kísérlethez kötötték, bár elképzelhető, hogy összetévesztették az 1764. évi könnyezéssel. Az ikont Sofronie szerzetes Balázsfalvára menekítette. A püspöki kápolnában volt 1913-ig, ahonnan visszavitték eredeti helyére, ahol ma is látható.

az erdélyi katolikus közösség jelképévé. A két kegykép összefüggése pedig egy jellegzetes erdélyi jelenséget tár elénk.

A könnyezett-e bármelyik kép kérdésre azonban nem tudunk egyértelmű választ adni. Csodás jelenségek mindkét képhez fűződnek. A zarándokok emberi gondokra, személyes és családi nehézségekre, betegségekre, különböző szándékokra kerestek gyógyulást, vigaszt és megoldást. A kegyképeket elsősorban a hozzájuk fűződő kegyelmi, vallásos tapasztalat hitelesítette.

A kolozsvári kegykép csodatevő erejét például a csíksomlyói kegyszobor összefüggésében is olvashatjuk a tanúvallomások között. Botár Anna 1777. évi csíksomlyói tanúvallomása a csíksomlyói kegyhely jelentőségét hangsúlyozza.

„1751-dik esztendőben, midőn a Kolosvári Nagyboldogasszony napján tartott szent búcsúkra némely társaimmal együtt elindultam, [...] szörnyű nyilallás fogá el fejemet, és [...] egyik szememnek világától megfosztatám, [...] Felek hegyéről [...] más szemem világától is megfosztának [...] utolbszor a Csik Somlyai Szűzanyának szentképe eleibe vezetethetném [...] leborulván, tölem kitelhető buzgóssággal ügyemet ajánlottam [...] Alig végeztem el méltatlan kérésemet, és erősítettem meg csekély fogadásomat, azonnal az igaz világosság megadta Szűzanyámnak, Máriának közbenjárására e szentkép előtt szemeimnek világosságát.”

A kolozsvári Könnyező Szűz tisztelete mára már alig ismert, szinte csak a Nagyboldogasszony napi búcsúra szorítkozik. Bár még 1899-ben Erdély püspöke, Mailáth Gusztáv Károly igen nagy jelentőséget tulajdonított a kegyképnek. A könnyezés 200. éves évfordulójára kiadott körlevelében az öt napos jubileumi programon való részvétel kapcsán búcsú elnyerésére hív. Az egyéni áhítat mellett, az egyházmegyéjét is a Boldogasszony oltalmába ajánlja:

„Vallásos tüntetés akar ez ünnepély lenni az Úr Jézus Krisztus, az Isten fiának szűz anyja, Hazánk Védőasszonya és Nagypátrónája mellett: hálaadás az általa nyert számtalan jótéteményekért, különösen pedig 900 éves nemzeti önállóságunkért és fennmaradásunkért, elégtétel elhaló századunknak sok bűnéért és hitetlenségéért és hidegségünkért, esedezés áldásért, hogy a jövő századot Isten kegyelmében kezdjük meg, ünnepélyes felajánlása egyházmegyénknek a Boldogságos Szűz Mária oltalmába.”
(1899. október)

A pócsi évforduló alkalmat adott arra, hogy a kolozsvári Könnyező Szűz jelenlétére rávilágítsunk, és oltalmát ma is kérjük, e régi fohással:

„Oh kegyes és irgalmas Szűz, Istennek Szent Anyja, köszöntelek és tisztellek téged ebben a te kegyelmekkel és csodákkal tündöklő szentséges képedben, az ölödben ülő szerelmes Fiaddal, a Krisztus Jézussal egyetemben. Akihez,

mint hogy itt látom, hogy kegyes Orcádat Könnyező Szemeiddel együtt fordítod, mintegy arra kérvén, hogy akik nagy bizodalommal Tehozzád folyamodnak, azokhoz irgalmasságát mutassa.” (Fohász a Kolozsvári Könnyező Szűz képe előtt, 1750)

Képmelléletek

1. kép: Regnum Marianum-metszet. Hans Frank von Langgraffen
rézmetszete. Nagyszombat, 1701.

2. kép: Mikolai Könnyező Irensziülő-ikon. Iklódi Lukács mester, 1681. Füzesmikola (Nicula)

3. kép: Illovai Irensziülő-ikon. Iklódi Lukács mester, 1673. Selymesillosva (Ilisua)

4. kép: Kolozsvári Könnyező kegykép. Ismeretlen mester, 1699. Kolozsvár, Egyetemi templom

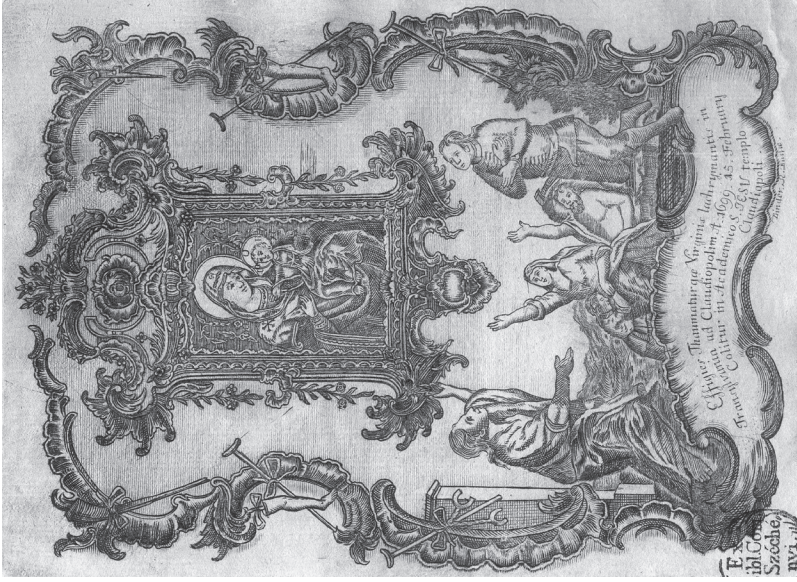
5. kép: Imalap. Hans Frank von Langgraffen rézmetszete. Nagyszombat, 1701 k.

8. kép: Fogadalmi kép. Boér Imre kanonok, plébános felajánlása, 1754. Székegyhodos (Hodosa), Plébániatemplom

9. kép: Imalap. Johann Philipp Binder rézmetszete. Buda, 1770 k.

10. kép: Kőnyvillusztráció. Ceaslov, Vajcu, Balázsfalva, 1751.

11. kép: Ikon. Segesvári mester, 1803 k. Kolozsvár, Bob utcai templom

12. kép: Ikon. Gheorghe, Iacov fia és Simion Silaghi alkotása, 1778. Albac (Fehérvölgy), ortodox templom

13. kép: Mikolai üvegikon. 1799. Loman (Lomány), ortodox templom

14. kép: Dombornű a szentbenedeki Kornis kastélyból,
1800 k. Mikola (Nicula), Kolostori Gyűjtemény

15. kép: Mellszobor, 18. század második fele.
Gyergyószentmiklós, Plébániatemplom